

4. Желтухін Є. АМКУ та фармринок: тиск чи захист?. URL: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/antimonopolne-konkurentne-pravo/amku-ta-farmrinok-tisk-chi-zahist.html> (дата звернення: 03.06.2022).

Ключові слова: оціночне поняття, дискреційні повноваження, антимонопольне конкурентне законодавство, ринкова концентрація, монопольне становище, господарська діяльність.

Key words: valuation concept, discretionary powers, antitrust competition law, market concentration, monopoly position, economic activity.

ГУЛЬКО ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри господарського права та процесу*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ КОРПОРАТИВНИХ ДОГОВОРІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Перш ніж визначитись з особливостями виконання корпоративного договору, необхідно визначити його предмет. Стосовно предмета договору варто звернути увагу на законодавчо закріплене поняття корпоративного договору, що встановлено ст. 7 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» [1]. Відповідно до даного положення, договір, за яким учасники товариства зобов'язуються реалізовувати свої права та повноваження певним чином або утримуватися від їх реалізації (далі – корпоративний договір), є безвідплатним і вчиняється в письмовій формі.

Відтак, для належного виконання умов корпоративного договору в ньому має бути чітко зафіксована модель поведінки учасника, який буде здійснювати це корпоративне право чи виконувати обов'язок.

Враховуючи зазначене, корпоративний договір може передбачати здійснення фактичних дій (коли дії учасника товариства не спрямовані на виникнення, зміну або припинення у нього прав та обов'язків, наприклад, присутність учасника на засіданні загальних зборів без участі у голосуванні) або юридичних (коли внаслідок дій учасника товариства у нього виникають, змінюються або припиняються права та обов'язки, наприклад, участь у прийнятті рішень загальними зборами), кожна з яких вважатиметься належним виконанням, якщо це передбачено угодою.

Іншим не менш важливим етапом виконання корпоративного договору є забезпечення виконання встановлених зобов'язань сторонами з метою повного та неухильного вчинення учасником правовідносин (або утримання від їх вчинення) тих дій, що передбачені угодою для належного її виконання.

За загальними правилами, ст. 546 ЦК України передбачає, що виконання зобов'язання може забезпечуватися неустойкою, порукою, гарантією, заставою, притриманням, завдатком. Договором або законом можуть бути встановлені інші види забезпечення виконання зобов'язання [2].

Таким іншим видом забезпечення зобов'язань може бути безвідклична довіреність із корпоративних прав. Частини 1, 2 статті 26-2 Закону України «Про акціонерні товариства» [3], ст. 8 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» [1] передбачають, що у разі якщо довіреність видається з метою виконання або забезпечення виконання зобов'язань акціонерів, предметом яких є права на акції або повноваження акціонерів, довіритель може зазначити у довіреності, що до закінчення її строку вона не може бути скасована без згоди представника або може бути скасована лише у випадках, передбачених у довіреності (безвідклична довіреність).

Окремим питанням та відповідним етапом правовідносин, що можуть виникнути під час виконання корпоративного договору, є питання щодо притягнення відповідного учасника до відповідальності. Особливо цікавим в контексті діючого воєнного стану видається питання про звільнення учасника, що порушив умови договору, від такої відповідальності.

Відповідно до ст. 617 ЦК України [2], особа, яка порушила зобов'язання, звільняється від відповідальності за порушення зобов'язання, якщо вона доведе, що це порушення сталося внаслідок випадку або непереборної сили.

Положення ст. 218 ГК України [4] містить аналогічну норму, відповідно до якої, суб'єкт господарювання за порушення господарського зобов'язання несе господарсько-правову відповідальність, якщо не доведе, що належне виконання зобов'язання виявилось неможливим внаслідок дії непереборної сили, тобто надзвичайних і невідворотних обставин за даних умов здійснення господарської діяльності.

Так, відповідно до листа Торгово-промислової палати України (далі – «ТПП») від 28.02.2022 р. № 2024/02.0-7.1 [5], остання засвідчує форсмажорні обставини (обставини непереборної сили): військову агресію Російської Федерації проти України, що стало підставою введення воєнного стану із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року строком на 30 діб, відповідно до Указу Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні». Враховуючи це, ТПП України підтверджує, що зазначені обставини з 24 лютого 2022 року до їх офіційного закінчення, є надзвичайними, невідворотними та об'єктивними обставинами для суб'єктів господарської діяльності та/або фізичних осіб по договору, окремим податковим та/чи іншим зобов'язанням/обов'язком, виконання яких/-го настало згідно з умовами договору, контракту, угоди, законодавчих чи інших нормативних актів і виконання відповідно яких/-го стало неможливим

у встановлений термін внаслідок настання таких форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили).

Водночас, виникає питання щодо форми такого листа, адже останній не визначається ТПП саме як сертифікат, як того формально вимагає ст. 14-1 Закону України «Про торгово-промислові палати в Україні» [6].

Крім того, відповідно до п. 6.2. Регламенту ТПП [7, с. 7], форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили) засвідчуються за зверненням суб'єктів господарської діяльності та фізичних осіб по кожному окремому договору, окремим податковим та/чи іншим зобов'язанням/обов'язком, виконання яких настало згідно з умовами договору, контракту, угоди, законодавчих чи інших нормативних актів і виконання яких стало неможливим через наявність зазначених обставин.

Таким чином, видається можливим допустити, що визначений лист ТПП не може бути єдиним та достатнім доказом засвідчення форс-мажорної обставини та не може бути єдиною підставою для звільнення особи від відповідальності за допущенні порушення, зокрема, корпоративного договору.

За таких обставин, учаснику, який посилається на воєнний стан, як на непереборну силу, необхідно буде доводити причинно-наслідковий зв'язок між воєнним станом, як таким, та між конкретними фактичними обставинами, що унеможливили виконання таким учасником покладених на нього обов'язків.

У будь-якому разі, зазначене стане каталізатором абсолютно нової судової практики, в межах якої судам необхідно буде розглядати відповідні спори, формувати єдине трактування та правозастосування відповідних положень у межах визначених правовідносин.

Список використаних джерел:

1. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018 р. № 2275-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2018. – № 13. – Ст. 69.
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № № 40–44.
3. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 р. № 514-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2008. – № 50–51.
4. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України, 2003, № 18, № 19–20, № 21–22.
5. Лист Торгово-промислової палати України від 28.02.2022 р. № 2024/02.0-7.1. – Режим доступу: <https://uccr.org.ua/press-center/uccr-news/protsedura-zasvidchennia-fors-mazhornikh-obstavin-z-28-02-2022>.
6. Про торгово-промислові палати в Україні: Закон України від 02.12.1997 р. № 671/97-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, N 13, ст. 52.
7. Регламент засвідчення Торгово-промисловою палатою України та регіональними торгово-промисловими палатами форс-мажорних обставин

(обставин непереборної сили), затвердженого рішенням Президії ТПП України від 18 грудня 2014 р. № 44(5) – Режим доступу: <https://uccr.org.ua/dokumenty-dlia-zavantazhennia>.

Ключові слова: корпоративні відносини, конфліктні ситуації, захист прав, учасники, акціонери, товариство з обмеженою відповідальністю, акціонерне товариство, воєнний стан, Торгово-промислова палата України, форс-мажор.

Key words: corporate relations, conflict situations, protection of rights, participants, shareholders, limited liability company, joint stock company, martial law, The Ukrainian Chamber of Commerce and Industry, Force-Majeure.